

חביבות מצות נירות חנוכה

1. רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ד הלכה יב

מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף בשבח האל והודיה לו על הנסים שעשה לנו, אפילו אין לו מה יאכל אלא מן הצדקה שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן ונרות ומדליק.

2. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מו עמוד א

דאמר רבי חייא בר אשי אמר רב: המדליק נר של חנוכה צריך לברך, רבי ירמיה אמר: הרואה נר של חנוכה צריך לברך. מאי מברך? אמר רב יהודה: יום ראשון, המדליק מברך שלש, הרואה מברך שתיים. מכאן ואילך, מדליק מברך שתיים ורואה מברך אחת. ומאי מברך ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק (של) חנוכה. והיכן צונו? מלא תסור. ורב נחמן בר יצחק אמר: +דברים לב+ שאל אביך ויגדך.

3. תוספות מסכת סוכה דף מו עמוד א

הרואה נר של חנוכה צריך לברך - בשאר מצות כגון אלולב וסוכה לא תקינו לברך לרואה אלא גבי נר חנוכה משום חביבות הנס וגם משום שיש כמה בני אדם שאין להם בתים ואין בידם לקיים המצוה וטעם ראשון ניחא דלא תיקשי ליה מזוזה ועוד יש לפרש דאין שייך לתקן לרואה ברכה שאין העושה מברך.

4. תלמוד בבלי מסכת שבת דף מד עמוד א

מותר השמן שבנר ושבקערה - אסור, ורבי שמעון מתיר.

5. תוספות מסכת שבת דף מד עמוד א

שבנר ושבקערה אסור ור' שמעון מתיר - ואחר השבת מותר אפי' לר' יהודה וה"נ תניא לקמן גבי נויי סוכה אסור להסתפק מהן עד מוצאי י"ט האחרון אבל בתר הכי שרי וקשה לר"י דמ"ש מנר חנוכה דתניא כבה ליל ראשון מוסיף עליו בליל ב' ומדליק בו כבה ליל ח' עושה לו מדורה בפני עצמו מפני שהוקצה למצותו ואומר ר"י דנר חנוכה עיקרו לא להנאתו בא אלא לפרסומי ניסא ומשום חביבותא דנס אינו מצפה שיכבה אלא מקצה לגמרי למצוה אבל נר שבת להנאתו בא יושב ומצפה שיכבה ולכך מותר

6. רא"ש מסכת פסחים פרק א סימן י

ורב"א היה מחלק דמצוה דאפשר לעשות ע"י שליח מברך על אבל מצוה שהוא בעצמו צריך לעשותה צריך לברך בלמ"ד וזו היא קצת סברת הש"ס דלמול משמע דלא סגי דלאו איהו מהיל ועל שופר אנו מברכים לשמוע בקול שופר דלא סגי דלאו איהו שומע ולקרוא את הלל אף על פי דשומע כעונה כמו גבי מקרא מגילה מ"מ מצוה לענות בראשי הפרקי' אף על פי דשומע כעונה. ועל הטבילה אף על גב דטבילת טמאים א"א לעשות ע"י שליח כיון דטבילת כלים אפשר לקיים ע"י שליח לא פלוג. גם משום דטבילת גרים שהיא לאחר הטבילה. ועל נטילת לולב לפי שפעמים מברך אחר שיצא בו שכבר נטל לא שייך לברך ליטול משום דלהבא משמע והיינו נמי טעמא דעל נט"י. ולהדליק נר של חנוכה אף על גב דאפשר לעשות ע"י שליח אורחא דמילתא הוא שכל אדם מדליק בביתו מפני חביבות הנס

7. פירוש המשנה לרמב"ם מסכת מנחות פרק ד משנה א

אבל דיני הציצית והתפלין והמזוזות וסדר עשייתן והברכות הראויות להן וכן הדינים השייכים לכך והשאלות שנתעוררו בהן אין ממטרת חבורנו לדבר בכך לפי שאנחנו מפרשים והרי המשנה לא קבעה למצות אלו דברים מיוחדים הכוללים את כל משפטיהם כדי שנפרשם, וטעם הדבר לדעתי פרסומן בזמן חבור המשנה, ושהם היו דברים מפורסמים רגילים אצל ההמונים והיחידים לא נעלם עינם מאף אחד, ולפיכך לא היה מקום לדעתו לדבר בהם, כשם שלא קבע סדר התפלה כלומר נוסחה וסדר מנוי שליח צבור מחמת פרסומו של דבר, לפי שלא חסר סדור אלא חבר ספר דינים

8. חתם סופר מסכת גיטין דף עה עמוד א

והיכן נזכרים אותן לשונו' דפשיטא להוא לאביי אע"כ רגילים היו ולא הוזכר במשנה ובריתא ה"נ הכא. ואל תתמה שהרי בשום מקום במשנה לא נזכר שיניח אדם תפילין ושבגד של ד' כנפו' חייב בציצ' אלא תפלה של ראש אינו מעכב של יד ותכלת אינו מעכב לבן ולא תנן חייב אדם להדליק נר חנוכה אלא גץ שיוצא ר' יהודה אומר בנר חנוכה פטור, ונר חנוכה גופא היכי הוזכר במשנה אלא רגילים הי' בכך ולא הזכיר ה"נ לשונו' הללו.

9. ס' שלמי תודה חנוכה בהקדמה

..וא"כ י"ל דה"נ גבי מצות נר חנוכה, מחמת חביבות מצוה זו, היו כולם יודעים אותה וזהירים בקיומה, והיו נהוגים ביד כל אדם לעשותה.. ולכן לא ראו רבי צורך לכתוב הלכותיהם במשנה.

10. רמב"ן שמות פרק יג פסוק טז

ולפיכך אמרו (אבות פ"ב מ"א) הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שכולן חמודות וחביבות מאד, שבכל שעה אדם מודה בהן לאלהיו, וכוונת כל המצות שנאמין באלהינו ונודה אליו שהוא בראנו, והיא כוונת הציציה, שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין אל עליון חפץ בתחתונים מלבד שידע האדם ויודה לאלהיו שבראו, וכוונת רוממות הקול בתפלות וכוונת בתי הכנסיות וזכות תפלת הרבים, זהו שיהיה לבני אדם מקום יתקבצו ויודו לאל שבראם והמציאם ויפרסמו זה ויאמרו לפניו בריותיך אנחנו,

11. שו"ת אבני נזר חלק אורח חיים סימן תקא

ג) וצריך לומר שאני המצוות שבלייל פסח הם לפרסם לבניו ובני ביתו כדכתיב והגדת לבנך. מה שאין כן שבת שהוא רק לעצמו. והדבר מובן על פי מה שאמרתי כבר בטעם הרמב"ם דכל מצוות אינו מחוייב למכור כסותו. שהרי חישב לעשות מצוה ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה [ברכות ו ע"א]. מה שאין כן פרסומי ניסא לפרסם לאחרים ומה לאחרים במחשבתו. ועל כן קידוש היום שהוא לעצמו. שוב דומה לשאר מצוות. ובזה מובן היטב הקל וחומר כיון דנר חנוכה קודם לקידוש. על כרחין דתלוי בפרסום לאחרים דוקא. ואם כן נר חנוכה שמניחה על פתח ביתו מבחוץ שמפרסם לכל. ודאי קל וחומר מארבע כוסות שאין הפרסום רק לבניו ובני ביתו לבד:

12. שיר השירים רבה (וילנא) פרשה א

שמעון בר אבא בשם ר' יוחנן חביבין דברי סופרים כדברי תורה מה טעם וחכך כיון הטוב, חברי"א בשם רבי יוחנן חביבין דברי סופרים מדברי תורה שנאמר כי טובים דודיך מיין האומר אין תפילין לעבור על דברי תורה פטור, ה' טוטפות להוסיף על דברי סופרים חייב,

13. כמוצש"ר חנוכה עמ' רח בשם גרש"ז

חביבות החנוכה: כי בו קיבלו ישראל את גזירות חז"ל!

"מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד"

והעולם עומד ותמה: מה טיבו של כתר חביבות זה, שהרמב"ם קושר לראשה של מצות נר חנוכה? אין זה מדרכו של הרמב"ם להפגין חביבות יתירה למצוה אחת על פני רעותה, וכאן חרג הרמב"ם ממנהגו.

אלא, אמר הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך, ראש ישיבת "קול תורה", אנו מוצאים בגמרא (יומא כ"ט.), שנס חנוכה לא ניתן להיכתב, להבדיל משאר החגים ויש לו יוה"מ מיוחדת וכוונתו להפגין חביבות יתירה למצוה זו.

שהרי תמיהה עתיקה היא על נס פך השמן: איך בכלל נטמאו כל השמנים, והלא "משקי מי מדבחיא דכן" (פסחים יז). דהיינו: כל המשקין של קודש, כגון דם לזריקה ומים ויין לנסך ושמן למנחות, הנקראים כך על שם המזבח – הרי הם טהורים), ואם כן מדיון תורה השמן לא נטמא כלל, ואם כן מן התורה לא היו צריכים כלל את נס פך השמן, כי רק מדרבנן השמן היה טמא, ואם כן בכך שאנו עושים זכרון דנזק לנס פך השמן, הרי אנו מפגינים את אמונתנו ודביקותינו בדברי סופרים, ולכן נס חנוכה לא ניתן להיכתב, כי כל עיקרו של חנוכה אינו אלא כדי לפרסם את אמונתנו בתורה שבעל פה!

זו ה"חביבות" שהרמב"ם משייך לנס חנוכה, חביבות הנובעת מכך שעל ידי החנוכה קיבלו ישראל על עצמם את תקנות חז"ל לדורות, ובכך אישרו את דביקותם בתורה שבעל-פה!

14. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב

מאי חנוכה? דתנו רבנן: בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון, דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון. שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה.

15. ס' אוצר התפילות-על תפילת "אמת ויציב"

הרב הגדול רב פנחס הלוי בעל סידור שער הרחמים העיר על זה הערה נכונה מאוד, וכשהרצה דבריו לפני הגר"א, קלסיה. לפי דעתו, נוסדו ששה עשר התארים האלה מן אמת עד ויפה בתור קיום והסכמה לששה עשר הענינים אשר התבארו בששה עשר פסוקי שתי הפרשיות הראשונות שבק"ש, שמע והיה אם שמוע...

16. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מו עמוד ב

והיה אם שמוע תשמע וגו' אם שמוע - תשמע, ואם לאו - לא תשמע. דבר אחר: אם שמוע בישן - תשמע בחדש, +דברים ל+ ואם יפנה לבבך - שוב לא תשמע.

17. רש"י מסכת סוכה דף מו עמוד ב

דבר אחר אם אתה שומע בישן - מחזר על תלמודך ששמעת.

תשמע בחדש - תתחכם בו להבין דברים חדשים מתוך דברים ישנים.

18. מגיד משנה הלכות מגילה וחנוכה פרק ד הלכה יב

מצות חנוכה וכו'. שם (דף כ"ג:): אמר רב הונא הרגיל בנר חנוכה הוויין לו בנים ת"ח:

19. תוספות מסכת שבת דף כא עמוד ב

שהיה מונח בחותמו של כ"ג - אם כבר גזרו על הנכרים להיות כזבים (נדה פ"ד דף לד.) צ"ל שהיה מונח בחותם בקרקע שלא הסיטו הכלי.

לכאורה יש להתפלא הפלא ופלא, מאמב שנכנסו היוונים להיכל עם עבדות אלילים המטמאים את כל ההיכל, אי"כ לא יתכן שיהיה כלי או שמן טהור במקדש, דאף אם לא נגעו או הסיטו אותו, הכל נטמא באוהל, ואף אם ימצאו שמן הלא לא שייך להדליק בו, דאין להדליק את המנורה בשמן טמא, אי"כ מה עלה בדעת החשמונאים לבדוק ולחפש אחר שמן טהור, דבר שעל פי טבע לא שייך להמצא!!

אלא למדים אנו מכאן לימוד נפלא: ברוחניות אין מושג "אי אפשר" הכל מודרך מעל הטבע, וכאשר יחפש וידרוש מצוות, ישיג מבוקשו תמיד!

כמו שמצאנו גבי "פסח שני". אנשים טמאים לנפש אדם באו אל

1 ושוב לא ניתן להקריב! אלא, הוא אשר דברנו, כאשר יש לאדם רצון עז לקיים רצון ה', אף כי על פי דרך הטבע אין סיכוי, הקב"ה יחדש מצוה חדשה – "פסח שני" כדי שיוכל לקיים רצונו הטוב.

הממצה כוחותיו זוכה לסיעתא דישמיא

6 כן מצינו אצל בתיה בת פרעה. נאמר בתורה "ותפתח ותראה את הילד והנה נער בוכה ותחמול עליו" (שמות ב, ו), כתוב בפרקי דרבי אליעזר (פרק מ"ח): ראתה נער בוכה ושלחה ידה והחזיקה בו ונתרפאה ואמרה: הנער הזה צדיק הוא, וקיימתו לחיים, וכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, ולפיכך זכתה בת פרעה לידבק תחת כנפי השכינה ונקראה בתו של מקום. ובילקוט שמעוני כתוב: שבזכות זה זכתה לחיי העולם הבא, היינו שזכתה להכנס בחייה לגן עדן ועין מסכת דרך ארץ זוטא פ"א).

יש להתבונן, מה הרעש הגדול במעשיה של בתיה, הלא בדרך הטבע לא היה שייך להציל את משה כי היה רחוק מאוד, והתרחש לה נס גלוי

שידה הקצרה התארכה מאתים אמות עד למקום התיבה (עין מגילה טו:), ולא זו בלבד אלא הנערות שהיו עמה עצרו אותה מלעשות זאת, וכולם מתו במקום. "ואם בניסים התעסקה, מה שבחה הגדול? אלא, אמת שהיו לה ניסים באותה שעה, אבל מדוע זכתה להם? – מפאת ששלחה את ידה! דלכאורה מה עלה בדעתה להושיט את ידה הקצרה, שמן הנמוע לפשטה יותר מכפי מידתה, ואין סיכוי שתגיע לתיבה הנמצאת בריחוק מקום ממנה מאתיים אמה, אלא עשתה היא את המוטל עליה, את מה שבכוחה לעשות, ואז שלחו לה עזר וסיוע משמים בדרך נס, כדי שתוכל למלא את רצונה.

26 והנה, בזכות מסירותה זכתה בתיה, שמשה רבינו מנהיגם של ישראל, לא נבחר להקרא אלא בשם שהיא נתנה לו. כפי שאמרו חז"ל במדרש (ש"ר א, כו) "ותקרא שמו משה", מכאן אתה למד שכרן של גומלי חסדים, למרות ששמות רבים היו לו למשה [שאביו קרא לו חבר ואמו קראה לו יקותיאל וכו'] ע"י ילקוט שמעוני, בכל זאת לא נקבע לו שם בתורה אלא כפי שקראתו בתיה בת פרעה, ואף הקב"ה קראהו דווקא בשם זה, ע"כ. מדוע? כתב בספר "תולדות אדם" לרי' זלמן מוולוז'ין זצ"ל, כדי שיזכור משה תמיד את הנס שנעשה לבתיה שנשרבבה ידה ועי"ז הצילתו, ומזה ילמד כל ימיו למסור נפשו על עבודת ה' כפי יכולתו ויזכה לסיעתא דישמיא גדולה.

ברוחניות אין מושג "אי אפשר"

36 הגי"ר יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, דיבר פעם אודות הגה"צ רבי משה שניידר זצ"ל (מייסד וראש ישיבת תורת אמת לונדון). ואמר שאצלו לא

היה קיים המושג "אי אפשר" כלל. והיה מתאזר בכל כוחותיו לפעול לזיכוי הרבים, אף אם בדרך הטבע לא היה שייך שיצא הדבר לפועל, ובזה היתה הצלחתו למעלה מדרך הטבע.

והביא על זה מאמר מה"חפץ חיים" זצ"ל, על המעשה ברבי חנינא
בן דוסא (המובא בריש מדרש קהלת) שראה את בני עירו מעלין נדרים ונדבות
לירושלים, אמר הכל מעלין לירושלים נדרים ונדבות, ואני איני מעלה
דבר? מה עשה, יצא למדבר ומצא שם אבן טובה, שבבה וסיתתה ומירקה,
ואמר הרי עלי להעלותה לירושלים, ביקש לשכור לו פועלים, ונודמנו לו
חמשה בני אדם, אמר להם, מעלין לי אתם אבן זו לירושלים, אמרו לו
תן לנו חמישים סלעים ואנו מעלים וכו' הניחוהו והלכו להם, זימן לו
הקב"ה חמשה מלאכים בדמות בני אדם, אמר להם אתם מעלים לי אבן
זו, אמרו לו תן לנו חמשה סלעים, ואנו מעלים לך אבןך לירושלים,
ובלבד שתתן ידך ואצבעך עמנו. נתן ידו ואצבעו עמהם, ונמצאו עומדים
בירושלים, ביקש ליתן להם שכרם, ולא מצאם נכנס ללשכת הגזית ושאל
בשבילים, אמרו לו, דומה שמלאכי השרת העלו אבןך לירושלים, וקראו
עליו המקרא וכו' עכ"ל המדרש.

6

11

הקשה ה"חפץ חיים" לשם מה חיכה הקב"ה עד ששלח אליו את
המלאכים, ולא שלחם תיכף בתחילה לעזור לו, ועוד מדוע התנו המלאכים
"ובלבד שתתן ידך ואצבעך עמנו"?

16

אלא מכאן למדים, אמר ה"חפץ חיים", שאדם אל לו להתייאש בשום
אופן, וצריך לעשות מצידו כל שביכולתו, אע"פ שבדרך הטבע נראה הדבר
כבלתי אפשרי, ואז לאחר שממצה האדם את יכולתו - שולח הקב"ה
עזרתו בדרך נס. וכפי שמצינו בתורה "לא בשמים היא לאמר מי יעלה
לנו השמימה ויקחה לנו" (ל יב) ודרשו חז"ל, שאילו היתה בשמים היה
בידך לעלות אחריה וללמדה. אע"פ שכל בר דעת יודע שהדבר בלתי

21

אפשרי במציאות, שכן גם אלף סולמות לא יגיעו לשמים, מכל מקום
צריך האדם לעשות כל אשר ביכולתו, ואז מסייעים לו משמים למעלה
מדרך הטבע. (י"מאיר עיני ישראל).

ידוע מאמר הסבא מנובהרדוק זצ"ל "אף פעם איני הושב על דבר
אם אני יכול לעשותו, אלא אם אני חייב לעשותו, כי אם אני חייב
לעשותו אזי גם אוכל באמת לעשותו". ובמהלך זה עשה והצליח כל ימי
חיו אף במצבים הקשים ביותר, בשנות מלחמת העולם הראשונה. בשעה
שכל הישיבות התפרקו מחוסר מקום ומזון, ובחורי הישיבות נדדו בדרוכים
שונות להציל נפשם. הוא פרסם קול קורא - "מי לה' אלי" ואמר שכל
מי שיבוא ללמוד בישיבתו הוא מבטיח לו להנצל מגיוס לצבא, וכן הוא
מבטיח לו אוכל וכדוניה, ומאות בחורים באו לישיבותיו הקדושות,
ובאותם הזמנים ישיבותיו הגיעו לשיא רוחני נעלה.

26

31

21. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף טז עמוד א עמוד ב

אלא: למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין, ותוקעין ומריעין כשהן עומדין? כדי לערבב השטן. ואמר רבי יצחק: כל שנה שאין תוקעין לה בתחלתה - מריעין לה בסופה. מאי טעמא - דלא איערבב שטן.

22. רש"י מסכת ראש השנה דף טז עמוד ב

כדי לערבב - שלא ישטין. כשישמע ישראל מחבבין את המצוות - מסתמין דבריו.

23. תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף ט עמוד ב

מאי דכתיב: ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עבד אלהים לאשר לא עבדו, היינו צדיק היינו עובד אלהים, היינו רשע היינו אשר לא עבדו! - אמר ליה: עבדו ולא עבדו - תרוייהו צדיקי גמורי נינהו. ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד. - אמר ליה: ומשום חד זימנא קרי ליה לא עבדו? אמר ליה: אין, צא ולמד משוק של חמרין: עשרה פרסי - בזוזא, חד עשר פרסי - בתרי זוזי.

24. כלי יקר דברים פרק ד פסוק ט

וזו משלי לעשות רמז יקר מזה והוא כשתסתכל במלת זכר ובמלת שכח תמצא מספר מאה ואחד ביניהם. והרוצה לבטל השכחה יחזור על לימודו מאה ואחד פעמים ובהם יפחות מן מספר שכח מספר מאה ואחד וישאר מן שכח מלת זכר על כן מאז יהיה הדבר כמוס אצלו לזכרון לא ישכח עוד.

25. רב חנוך קרלינשטיין חנוכה עמ' מג, מה

צל

דהנצחון על היוונים היה בכח 'מידת המלכות' שהיתה טמונה בתוך החשמונאים, כלומר, דאף דכפועל עדיין לא מלכו, אך מ"מ מידת המלכות היתה טמונה בהם, ובכח מידה זו נצחו, עכ"ל, וראיתי שביארו ענין זה בכמה אופנים, אכן נראה לבאר הדברים באופן אחר, למה דוקא ע"י מידת מלכות נצחו את היוונים, וביאור הדברים הוא, דהנה בתפילת הימים הנוראים אנו אומרים זכל מאמינים שהוא לבדו הוא הממליך מלכים ולו המלוכה, וביארו בזה הקדמונים, דהקב"ה ממליך מלכים כאלו שהם מכירים ומפרסמים שרק 'לו המלוכה' וממילא 'הוא לבדו הוא' ואין כח מלוכה אחר בעולם, כי המלוכה והממשלה לחי עולמים.

(1c)

.. אמנם יש לבאר דכתיב "לה'

המלוכה ומושל בגוים" (תהלים כב, כט). כי מלך נקרא מי שממנים אותו ברצון העם, שכולם ממליכים אותו עליהם ומקבלים עול מלכותו, ואילו מושל נקרא מי שמושל בחוזקה על העם. זהו שאמר כי לה' המלוכה, היינו שישראל מקבלים עליהם עול מלכותו ית' ברצון. ומושל בגוים, היינו בחוזקה, אף שלא ברצונם. אבל לעתיד (זכריה יז, ט) "והיה ה' למלך על כל הארץ", שכל העולם יקבלו עול מלכותו ברצון.

(7)

(cc)

ומעתה נראה, דענין הנצחון בכח 'מידת המלכות' של החשמונאים, ביאורו הוא, דהנה כל יסוד הנצחון של החשמונאים והנס של חנוכה היה רק בגלל שהיה אצלם שלימות מידה זו של זמלכותו ברצון קיבלו עליהם, שהרי אם כל קיום התורה והמצוות היה אצלם רק מתוך ההכרח אזי כאשר גזרו עליהם היוונים להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך היו פוטרם עצמם בטענות של אונס ופיקוח נפש וכיו"ב ולא היו יוצאין למלחמה על זה, ורק משום שאצלם היה בחי' של זמלכותו ברצון קיבלו עליהם' וקיום התורה והמצוות היה בנפשם, לכן יצאו למלחמה על זה, ולכן ג"כ נעשה להם נס הנצחון, וכמו שכבר דייקו בנוסח תפילת 'על הניסים' שאנו אומרים זאתה כרחמך הרבים עמדת להם בעת צרתם, כלומר, דהקב"ה עמד להם רק בגלל שהרגישו כי גזירה על רוחניות הוא 'עת צרתם', דהיינו, שאין צרה גדולה מזו כשאין יכולין ללמוד תורה ולקיים מצוות, וזהו משום שדרך הנהגת השי"ת בעניני

(8)

6

(6)

רוחניות אזי אין נותנין לו סיוע מן השמים, ולכן רק כאשר מרגיש האדם שחסרון רוחניות הוא בשבילו צרה, אז נותנין לו שפע רוחני, ודו"ק, וכן יעוי' בס' קדושת לוי עניני חנוכה שכתב וז"ל, וזהו הרמז שאנו אומרים ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם וגו', כלומר, זה היה צרתם מה שרצו להשכיחם תורתך, אעפ"י שלא רצו לעשות להם רעה בגופם, זה היה 'צרתם' שרצו להשכיח אותם מתורת ה', עכ"ל

(3)

ולפי"ז אולי יתכן ג"כ לבאר בזה את השייכות של דברי הגמ' 'הרגיל בנר חנוכה הוי"ן ליה בנים תלמידי חכמים' לדברי הרמב"ם דמצות נר חנוכה מצוה חביבה הוא עד מאוד, וזהו עפי"מ שיש להבין למה באמת דוקא הרגיל בנר חנוכה הוי"ן ליה בנים ת"ח, ואולי זהו משום דע"י הדלקת נ"ח מפרסמין הנס ומזכים את הרבים, וכבר ידוע מש"כ בשו"ת חתם סופר חלק יור"ד בהקדמה דע"י שמזכין את הרבים זוכין להצלחה בבנים, וע"י בקונטרס עצות לזכות בדין סוף אות ה' מש"כ בזה, ואולם זהו דוחק, דאי"כ אינו ענין מיוחד דוקא בנ"ח אלא בכל זיכוי הרבים, וצ"ע, ולכן נראה לבאר בזה עפי" הנ"ל, דענין הארת נר חנוכה הוא להדליק את הלב ולעורר את הרצון והתשוקה הפנימית ללימוד התורה ועבודת השי"ת, והנה בודאי אין הכוונה שיהיה כן רק בתקופת ימי החנוכה, אלא מכה עבודת חנוכה יכולין לזכות כל השנה להיות בבחי' 'הרגיל בנ"ח', כלומר, שכל השנה הוא רגיל בהארה זו ובמצב זה של עבודת ה' מתוך רצון והתלהבות, ולא מתוך כפייה, וזהו ענין חביבות נר חנוכה, דהיינו, שזהו מצוה שכל עיקרה הוא ענין של חביבות המצוה, וכמש"נ.

(2)

ומעתה י"ל, דלכן 'הרגיל בנר חנוכה הוי"ן ליה בנים תלמידי חכמים', דהנה מרן הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן וצ"ל מפניבו' אמר, למה דוקא בכרכת והערב נא וגו' אנו מבקשים זנהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה', וביאר בזה, דזהו משום שאם תתקיים בקשת 'זהערב נא' ודברי התורה יהיו ערבים בפנינו ובלבכנו אזי גם צאצאינו וצאצאי צאצאינו ימשיכו בדרך זו וילמדו תורה לשמה, עכ"ד, והיינו משום שכבר נודע דהדבר שמשיע ביותר על צאצאי האדם הוא כשרואים את ההורים שמחים בלימוד התורה וקיום המצוות, ולא להיפוך ח"ו, ויסוד הדברים כבר ביארו בדברי הגמ' נדרים דף פ' א', דאיתא שם, דבגלל שאין מברכין בתורה תחילה לכן אין בניהם תלמידי חכמים, עיי"ש, והיינו, כיון דלא היתה התורה חשובה וחביבה בעיניהם, וכמו שביאר הר"ן שם בשם רבינו יונה את דברי הגמ' דהחורבן היה על שלא בירכו בתורה תחילה, עיי"ש, ולכן ג"כ לא עברה תורתם לבניהם, ולא היו בניהם תלמידי חכמים, ודו"ק, וכן כתב הש"ת הק' שצריך האדם להראות חביבות המצוות בפני הילדים, שיראו איך עושה המצוות בשמחה, וי

16

21

26